

ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK

BOSWEG 3

TE VOORST

GEMEENTE OUDE IJSSELSTREEK

Project: OUD.G15.ARC
Rapportnummer: 09065592
Status: Eindrapportage
Datum: 10 augustus 2009
Opdrachtgever: Gemeente Oude IJsselstreek
Postbus 42
7080 AA Gendringen
Tel. 0315 - 292292
Fax 0315 - 292293
Contactpersoon: Mevr. I. Testroet

Uitvoerder: Econsultancy bv
Havenstraat 124
7005 AG Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Fax 0314 - 365177
Mail Doetinchem@Econsultancy.nl
Opsteller: Ir. E.M. ten Broeke
Paraaf: *ETb*
Kwaliteitscontroleur: Drs. M. Stiekema

COLOFON

Archeologisch bureauonderzoek
Bosweg 3 te Voorst in de gemeente Oude IJsselstreek

Auteur: Ir. E.M. ten Broeke

In opdracht van: Gemeente Oude IJsselstreek

© Econsultancy bv, Doetinchem, 10 augustus 2009
Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Administratieve gegevens onderzoeksgebied

Projectcode en nummer	09065592 OUD.G15.ARC
Toponiem	Bosweg 3
Opdrachtgever	Gemeente Oude IJsselstreek
Gemeente	Oude IJsselstreek
Plaats	Voorst
Kadastrale gegevens	Gemeente Gendringen, sectie O, nummer 320
Kaartblad	41 C (1:25.000)
Coördinaten	224.419 / 432.491 224.457 / 432.474 224.449 / 432.460 224.412 / 432.476
Bevoegde overheid	Gemeente Oude IJsselstreek, de heer F. Kroesen
Deskundige namens de bevoegde overheid	De heer M. Kocken, regionaal archeoloog Regio Achterhoek
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code)	36.178
Beheer en plaats documentatie	Econsultancy, Doetinchem
Uitvoerders	Econsultancy, Ir. E.M. ten Broeke en drs. M Stiekema
Datum	10 augustus 2009

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	DOELSTELLING EN METHODIEK	1
2.1	Onderzoeksvragen	1
2.2	Methoden	1
3.	RESULTATEN	2
3.1	Afbakening van het plangebied	2
3.2	Beschrijving van het huidige gebruik	2
3.3	Beschrijving van het historische gebruik	3
3.4	Aardwetenschappelijke gegevens	3
3.5	Archeologische waarden	5
3.6	Gespecificeerde archeologische verwachting	7
4.	CONCLUSIES	8
5.	ADVIES	9
	LITERATUUR	10

BIJLAGE 1: Archeologische en geologische perioden

BIJLAGE 2: Ontwerp nieuwbouw

BIJLAGE 3: Archeologische monumenten

LIJST VAN AFBEELDINGEN

- Afb. 1 - Locatie van het plangebied
- Afb. 2 - Detailkaart van het plangebied
- Afb. 3 - Situering van het plangebied binnen de kadastrale kaart uit 1828
- Afb. 4 - Situering van het plangebied binnen de Militaire topografische kaart uit 1895 (Bonneblad)
- Afb. 5 - Situering van het plangebied binnen de Militaire topografische kaart uit 1932 (Bonneblad)
- Afb. 6 - Situering van het plangebied binnen de Topografische kaart uit 1987
- Afb. 7 - Situering van het plangebied binnen de Geomorfologische kaart van Nederland (1:50.000)
- Afb. 8 - Kaart van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- Afb. 9 - Situering van het plangebied binnen de Bodemkaart van Nederland (1:50.000)
- Afb. 10 - Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
- Afb. 11 - Situering van het plangebied binnen de CultuurHistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Gelderland

LIJST VAN TABELLEN

- Tabel I. - Geraadpleegd historisch kaartmateriaal
- Tabel II. - Aardwetenschappelijke gegevens plangebied
- Tabel III. - Archeologische (indicatieve) waarden

1. INLEIDING

Econsultancy heeft in opdracht van de gemeente Oude IJsselstreek een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied gelegen aan de Bosweg 3 te Voorst in de gemeente Oude IJsselstreek. Het karterend veldonderzoek is uitgevoerd in samenwerking met ARC bv, waarvan de resultaten als een aparte rapportage zijn bijgevoegd.

Binnen het plangebied zal de huidige bebouwing (restaurant Engbergen) worden verbouwd en aan de oostzijde worden uitgebreid. De uitbreiding zal deels onderkelderd worden. Het archeologisch onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2. DOELSTELLING EN METHODIEK

2.1 Onderzoeksvragen

Het doel van het bureauonderzoek is om inzicht te verkrijgen in de specifieke archeologische waarden van het plangebied. Hierbij wordt de beschikbare informatie op het vlak van historische geografie, cultuurhistorie, geologie en archeologie bestudeerd. Op basis van deze informatie wordt een gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied opgesteld. Op basis van deze gespecificeerde verwachting wordt een advies gegeven welk is afgestemd op de verwachte bodemverstoring.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Wat is er bekend over bodemverstorende ingrepen binnen het plangebied uit het verleden? Is er bijvoorbeeld informatie bekend over vroegere ontgroningen, bodemsaneringen, egalisaties, diepploegen of landinrichting?
- Ligt het plangebied binnen een landschappelijke eenheid, welke vanuit archeologisch oogpunt een specifieke aandachtslocatie kan betreffen (zoals een relatief hoge dekzandkop of -rug, nabij een veengebied, een beekdal)?
- Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied en wat is naar verwachting de locatie, omvang, aard, kwaliteit, datering en de landschappelijke context van (eventueel aanwezige) archeologische waarden?
- Welke vorm van vervolgonderzoek is noodzakelijk om de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting aan te vullen en te toetsen?

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 10 augustus 2009. Meegewerkt hebben: Ir. E.M. ten Broeke (fysisch geograaf) en drs. M. Stiekema (senior prospector).

2.2 Methoden

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen en normen zoals aangegeven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1, augustus 2006), vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie, ondergebracht bij de SIKB te Gouda. Voor de uitvoering van het bureauonderzoek gelden de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. De resultaten van dit onderzoek worden in dit rapport weergegeven conform specificatie LS06.¹

¹ Beschikbaar via www.sikb.nl

Binnen dit onderzoek zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)
- beschrijving van de huidige situatie (LS02)
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)
- beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)
- opstellen van een gespecificeerde verwachting (LS05)

3. RESULTATEN

3.1 Afbakening van het plangebied

Het plangebied ligt aan de Bosweg 3, circa 1,4 km ten westen van de kern van Voorst in de gemeente Oude IJsselstreek (zie afb. 1 en 2) en heeft een oppervlakte van circa 600 m². Het plangebied ligt binnen een, ten opzichte van zijn omgeving, hooggelegen bosperceel, welke verder grotendeels is omgeven door agrarische percelen. De Bosweg bevindt zich langs de westrand van het bosperceel. Aan de zuidzijde van het restaurant bevindt zich een ontsluitingsweg naar de Bosweg. Op circa 400 meter ten westen van het plangebied bevindt zich de rivierloop van de Oude IJssel. Op circa 750 meter ten noordoosten van het plangebied bevindt zich de rivierloop van de Aa-strang, welke ongeveer een kilometer ten noorden afwatert op de Oude IJssel.

Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen een straal van circa 850 m rondom het plangebied.

Binnen het plangebied zal de huidige bebouwing (restaurant Engbergen) worden verbouwd en aan de oostzijde worden uitgebreid (zie afb. 2 en bijlage 2). De uitbreiding zal, volgens de opdrachtgever, deels onderkelderde worden. De exacte diepte van de onderkeldering is vooralsnog onbekend. Net zoals de huidige bebouwing zal de uitbreiding verder grotendeels op houten palen worden gebouwd. Doormiddel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek en een karterend booronderzoek kan bepaald worden of de consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 41 C, 2004 (schaal 1:25.000), bevindt het maaiveld zich op een hoogte van 18 m +NAP. Volgens de isohypsenkaart van de Dienst Grondwaterverkenning van TNO, kaartblad 41 West, 1995 (schaal 1:50.000) bedraagt het freatisch grondwater 13,5 m +NAP, waardoor het grondwater zich naar verwachting bevindt op 4,5 m -mv. Vanwege deze diepe grondwaterstand is niet te verwachten dat de toekomstige bebouwing het grondwaterpeil zal beïnvloeden.

3.2 Beschrijving van het huidige gebruik

Het plangebied is momenteel bebouwd met het restaurant Engbergen. Het restaurant staat grotendeels op houten palen. Alleen onder een deel van de keuken is een ondiepe kelder aanwezig. Onder de kozijnen bevinden zich een betonnen muur, waarvoor tijdens de aanleg tot een diepte van circa 50 cm -mv de bodem is afgegraven. Het restaurant is gelegen in een bosperceel. Aan de oostzijde van de huidige bebouwing bevindt zich een terrasgedeelte, welke voorzien is van een grindverharding. De terreindelen direct aan de zuid-, west- en noordzijde van het restaurant zijn in gebruik als midgetgolfbaan en speeltuin.

3.3 Beschrijving van het historische gebruik

De historische situatie is op verschillende historische kaarten als volgt:

Tabel I. Geraadpleegd historisch kaartmateriaal

Bron	Periode	Kaartblad	Schaal	Omschrijving plangebied
Kadasterkaart (Minuutplan) ²	1828	Sectie C, blad 02	1:2.500	Onbebouwd
Militaire topografische kaart (Bonneblad) ³	1895	537	1:50.000	Van noord naar zuid doorsneden door een (zand)weg, verder in agrarisch gebruik.
Militaire topografische kaart (Bonneblad) ⁴	1932	537	1:50.000	(Zand)weg niet meer aanwezig, gehele plangebied in gebruik als grasland.
Topografische kaart ⁵	1987	41 C	1:25.000	Zuidelijk terreindeel bebouwd met huidige woonboerderij, resterend deel plangebied in gebruik als grasland.

De kadastrale kaart uit 1828 (zie afb. 3) laat zien dat het plangebied destijds onbebouwd was. Ten noordoosten bevond zich huis "Enkbergen". Volgens de militaire topografische kaart uit 1897 (zie afb. 4) was het plangebied destijds bos. De steilranden geven de hogere ligging van het plangebied aan ten opzichte van de omgeving. Het terreindeel ten noordwesten van het plangebied was inmiddels bebouwd geraakt en de Bosweg was reeds aanwezig aan de westzijde van het bosperceel. Binnen het bosperceel waren reeds enkele onverharde wegen/zandpaden aanwezig. Tot begin jaren '80 van de vorige eeuw hebben er geen veranderingen plaatsgevonden (zie afb. 4 en 5). Het restaurant Engbergen is in de jaren '80 gebouwd (zie afb. 6).

3.4 Aardwetenschappelijke gegevens

De volgende aardwetenschappelijke gegevens zijn bekend van het plangebied:

Tabel II. Aardwetenschappelijke gegevens plangebied

Type gegevens	Gegevensomschrijving
Geologie ⁶	Rivierduinafzettingen van de Formatie van Bortel (Laagpakket van Delwijnen), op komafzettingen (Laag van Wijchen) en grove, grindhoudende fluviatiele zanden van de Formaties van Kreftenheide op fluvioperiglaciale en glaciale afzettingen van de Formatie van Drenthe (matig grove, iets grindhoudende zanden op leem en zandige klei).
Geomorfologie ⁷	Hoge landduinen (rivierduinen) met bijbehorende vlakten en laagten (12C2).
Bodemkunde ⁸	Vorstvaaggrond, bestaande uit grof zand (Zb30).

² <http://watwaswaar.nl>

³ <http://watwaswaar.nl>

⁴ <http://watwaswaar.nl>

⁵ <http://watwaswaar.nl>

⁶ De Mulder *et al.*, 2003

⁷ Alterra, 2003

⁸ Stichting voor Bodemkartering, 1980

Geologie

De ondergrond van de omgeving van Voorst (gemeente Oude IJsselstreek) maakt deel uit van een groot preglaciaal bekken. Dit bekken is in eerste instantie gevormd door een voorloper van de Rijn, waarna het subglaciaal verder is geërodeerd door het landijs tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saalien (ca. 250.000 - 130.000 jaar geleden). Tevens is toen het stuwwallengebied van Montferland ontstaan, welke zich ongeveer 10 kilometer ten oosten van het plangebied bevindt. Het preglaciaal bekken is tijdens het terugtrekken en daarmee het afsmelten van het landijs gedeeltelijk opgevuld met een dunne laag keileem met daarop glaciofluviale afzettingen van de Formatie van Drente.⁹

Gedurende het merendeel van de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 120.000 - 10.000 jaar geleden), stroomde de Rijn ten oosten van de stuwwallen van Montferland, maar vanaf het Midden-Weichselien kreeg de Rijn een steeds belangrijk wordende tak naar het westen door de Gelderse Poort en de huidige Betuwe.¹⁰ Vanaf het begin van het Holoceen (laatste 10.000 jaar) kreeg de Rijn een meanderend patroon, waarbij binnen het stroomgebied voornamelijk klei en zand werd afgezet, behorende tot de Formatie van Echteld.¹¹

Het plangebied bevindt zich bovenop een rivierduin. Deze zijn ontstaan tijdens de laatste koude fase van het Weichselien, het Jonge Dryas. Door het vlechtende karakter van de Rijn konden vanuit de vaak geheel of gedeeltelijk droogliggende, brede en ondiepe rivierbeddingen verstuingen optreden, waardoor aan de oostzijde vaak rivierduinen zijn gevormd. De afzettingen, waaruit de rivierduinen zijn opgebouwd, behoren tot de Formatie van Bortel, Laagpakket van Delwijnen. Tot het einde van het Weichselien, en waarschijnlijk ook nog tijdens het begin van het Holoceen, was er nog steeds sprake van een noordoostelijk gelegen Rijntak door het huidige IJsseldal.

Vanaf de tijd dat de Rijn in zijn geheel via de Gelderse Poort en de huidige Betuwe stroomde werden de rivieren de Oude IJssel en de Aa-strang volledig door regenwater gevoerde rivieren. Vanaf het begin van het Holoceen werden binnen het stroomgebied van deze rivieren afzettingen gevormd bestaande uit matig fijn tot zeer grof, soms grindhoudend zand en zwak zandige leem en klei. Deze afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Singraven, welke tevens behoren tot de Formatie van Bortel.

Geomorfologie

Volgens de Geomorfologische kaart van Nederland (1:50.000) ligt het plangebied op een geïsoleerde hoge landduinen (rivierduinen), met bijbehorende vlakten en laagten (12C2, zie afb. 7)¹², omgeven door het lager gelegen voormalige stroomgebied (geulsystemen) van de Rijn. Het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN) laat duidelijk de geïsoleerde ligging van de rivierduin zien, waar het plangebied zich op bevindt (zie afb. 8).

⁹ Berendsen, 2008

¹⁰ Berendsen, 2005

¹¹ Mulder *et al.*, 2003

¹² Alterra, 2003

Bodemkunde

Volgens de Bodemkaart van Nederland (1:50.000) is het plangebied gekarteerd als een vorstvaaggrond (Zb30)¹³, bestaande uit grof zand (zie afb. 9). Omdat het verstoven zand, waaruit de rivierduin is opgebouwd al geruime tijd op zijn plaats is blijven liggen hebben bodemvormende processen plaats kunnen vinden. Bij vorstvaaggronden is dan ook op enige diepte vaak een zwakke podzol-B-horizont ontstaan. Het profiel is verder kalkloos. Volgens de Bodemkaart van Nederland het plangebied binnen een gebied met grondwatertrap VII. Dit houdt in dat de gemiddelde hoogste grondwaterstand zich op > 80 cm -mv en de gemiddelde laagste grondwaterstand zich op > 120 cm -mv bevindt. Binnen het lager gelegen voormalige stroomgebied (geulsystemen) van bevinden zich vooral poldervaaggronden, bestaande uit lichte of zware zavel.

3.5 Archeologische waarden

Binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden vastgesteld:

Tabel III. Archeologische (indicatieve) waarden

Type gegevens	Gegevensomschrijving
Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)	Hoge indicatieve archeologische waarde
CultuurHistorische Waardenkaart (CHW) provincie Gelderland	Hoge indicatieve archeologische waarde
Archeologische Monumenten Kaart (AMK)	AMK-terrein van hoge archeologische waarde: 3.755
waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	1.233, 11.520, 11.530, 17.923, 18.666, 18.667, 21.348, 22.288, 22.289, 22.293, 22.294, 22.299, 22.300, 22.301, 23.100, 23.102 en 42.681
onderzoeksmeldingen ARCHISII	13.122, 14.429, 14.707 en 23.942

De ligging van de waarden is weergegeven in afb. 10.

Indicatieve archeologische waarde

Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waardenkaart (IKAW) van Nederland (1:50.000) bevindt het plangebied zich in een gebied (de rivierduin) met een hoge indicatieve archeologische verwachtingswaarde (zie afb. 10). Het lager gelegen voormalige stroomgebied (geulsystemen) rondom de rivierduin zijn geclassificeerd als gebieden met een middelhoge archeologische waarde. De provincie Gelderland heeft een meer verfijnd kaartbeeld (1:25.000) van de 'IKAW' laten opstellen. Deze Cultuur Historische Waardenkaart (CHW) geeft de rivierduin, en daarmee het plangebied, eveneens een hoge indicatieve archeologische verwachtingswaarde (zie afb. 11). Het lager gelegen voormalige stroomgebied (geulsystemen) rondom de rivierduin heeft echter een lage indicatieve archeologische verwachtingswaarde.

Monumenten rondom het plangebied

Op een afstand van 850 meter ten noordwesten van het plangebied, ter plaatse van huize "Catsheuvel" aan de Bosweg 8, bevindt zich een AMK-terrein met een hoge archeologische waarde.¹⁴ Het betreft een terrein waar restanten van een nederzettingen daterend uit de Swifterbant-cultuur (Laat-Mesolithicum/Vroeg-Neolithicum) bewaard zijn gebleven. Tijdens een tweetal veldkarteringen, in 1970 en in 1990, zijn meerdere vuursteenvondsten aangetroffen, bestaande uit krabbers, klingen, trapezia, mesjes, spitsen, kernstukken en zeer veel afval.¹⁵ De herkomst van het vuursteen is zowel lokaal als import.

¹³ Stichting voor Bodemkartering, 1980

¹⁴ ARCHIS-monument: 3.755

¹⁵ ARCHIS-waarnemingen: 18.667, 21.348 en 22.289

Waarnemingen rondom het plangebied

Binnen het onderzoeksgebied zijn een reeks aan waarnemingen gedaan van archeologische vondsten. Deze worden navolgend behandeld op basis van toenemende afstand tot het plangebied.

Op een afstand van 200 meter ten westen van het plangebied is door een particulier bewerkt natuursteen, in de vorm van een Geroellkeule, aangetroffen, daterend uit het Midden/Laat-Mesolithicum.¹⁶

Op een afstand van 450 meter ten zuiden van het plangebied zijn tijdens een oppervlaktekartering uitgevoerd door Beverdam een tweetal stenen bijlen (waarvan één specifiek een *Fels-Rechteckbeil*), een vuurstenen bijl (specifiek een *Flint-Ovalbeil*) en vuursteen afval uit het Midden/Laat-Neolithicum en een aardewerkfragment uit de IJzertijd aangetroffen.¹⁷

Op een afstand van 550 meter ten westen van het plangebied zijn tijdens een archeologische veldkartering uitgevoerd door de Gelderse Archeologische Stichting een tweetal stenen bijlen (specifiek *Fels-Ovalbeil*) en een onderdeel van een vuurstenen werktuig daterend uit de Swifterbant-cultuur (Laat-Mesolithicum/Vroeg-Neolithicum), en een aardewerkfragment (specifiek *Badorf* aardewerk) daterend uit de Vroege Middeleeuwen aangetroffen.¹⁸

Op een afstand van 650 meter ten zuidwesten van het plangebied is door een particulier resten van een urnenveld, in de vorm van urnheuveltjes, kringgreppels, crematieresten en handgevormd aardewerk, aangetroffen, daterend uit de Vroege-IJzertijd/Late-Bronstijd.¹⁹

Op een afstand van 700 meter ten noordoosten van het plangebied, nabij de loop van de Aa-strang, zijn tijdens een archeologische veldkartering uitgevoerd door Beverdam een reeks aan aardewerkfragmenten daterend uit de IJzertijd, Bronstijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen en onderdelen van vuurstenen werktuigen daterend uit het Meso- of Neolithicum aangetroffen.²⁰

In het verleden uitgevoerde archeologische onderzoeken rondom het plangebied

Op een afstand van 850 meter ten noordwesten van het plangebied, aan de Bongersstraat, is door BAAC bv in 2005 een archeologisch booronderzoek uitgevoerd.²¹ Er zijn tijdens het onderzoek geen archeologische indicatoren aangetroffen. Geadviseerd is de locatie vrij te geven voor wat betreft archeologie.

Op een afstand van 400 meter ten zuidoosten van het plangebied, aan de Bosweg 9, is door Becker en Van de Graaf in 2005 een archeologisch booronderzoek uitgevoerd.²² Op grond van de ligging van het plangebied op de overgang van lage naar hoge gronden en op grond van de vroegere aanwezigheid van een havezate, wordt aanbevolen om de graafwerkzaamheden intensief archeologisch te laten begeleiden.

¹⁶ ARCHIS-waarneming: 42.681

¹⁷ ARCHIS-waarnemingen: 11.520 en 22.301

¹⁸ ARCHIS-waarnemingen: 11.530, 17.923, 18.666 en 23.100

¹⁹ ARCHIS-waarneming: 1.233

²⁰ ARCHIS-waarnemingen: 22.288, 22.293, 22.294, 22.299 en 23.102

²¹ ARCHIS-onderzoeksmelding: 13.122 / Nales, 2005

²² ARCHIS-onderzoeksmelding: 14.429 / Moerman & Wilbers, 2005

Op een afstand van 700 meter ten zuidwesten van het plangebied, aan de Uiftseweg, is door Becker en Van de Graaf in 2005 een archeologisch booronderzoek uitgevoerd.²³ Hoewel er in het plangebied geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen, is de bodem onverstoord en de ligging van het gebied gunstig voor bewoning. Op basis van deze resultaten en aangezien het gebied een middelhoge trefkans heeft op archeologische waarden, wordt vervolgonderzoek aanbevolen in de vorm van proefsleuven.

Op een afstand van 700 meter ten westen van het plangebied, aan de Uiftseweg, is door RAAP in 2007 een archeologisch booronderzoek uitgevoerd.²⁴ Vanwege het ontbreken van aanwijzingen die kunnen duiden op archeologische resten *in situ* worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

Relatie aardwetenschappelijke informatie met (al dan niet indicatieve) archeologische waarden

De meeste archeologische vondsten, die zojuist behandeld zijn, zijn aangetroffen nabij de loop van de Oude IJssel en de Aa-strang. Deze rivieren waren natuurlijk een bron voor voedsel (visvangst) en (drink)water en vormden de meest belangrijke verkeersaders. Kennelijk waren dergelijke locaties van nature voldoende gedraineerd voor mensen om er zich te huisvesten. In vergelijking tot de Rijn zullen de Oude IJssel en de Aa-strang (zijnde door regenwater gevoede rivieren) in het verleden minder overstroomd zijn geweest.

3.6 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Op basis van de landschappelijke gegevens blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum een gunstige ligging heeft gehad voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Vanaf het Laat-Paleolithicum zal de hoog en geïsoleerd gelegen rivierduin geschikt zijn geweest als (tijdelijke) nederzittingslocatie, welke behoed werd voor overstromingen, met name ten tijde dat de Rijn nog een noordoostelijk gelegen zijtak had richting het huidige IJsseldal. Vanaf het Neolithicum was het plangebied geschikt voor permanente bewoning en vormde een uitvalsbasis voor de ontginning van vruchtbare landbouwgronden en het houden van vee rondom de rivierduin.

Hierdoor kunnen er in het plangebied archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden vanaf het Laat-Paleolithicum. De kans op het voorkomen van archeologische resten wordt hoog geacht, in samenspraak met de IKAW en de CHW-kaart van Gelderland. De archeologische resten komen voor direct aan of onder het maaiveld. De vondstenlaag wordt verwacht in de eerste 30 cm beneden het maaiveld. Archeologische sporen worden binnen 50 cm beneden het maaiveld verwacht.²⁵ Paalsporen en waterputten kunnen op nog grotere diepte worden verwacht. De archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooiingen. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd.²⁶ Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

²³ ARCHIS-onderzoeksmelding: 14.707 / Moerman & Kramer, 2005

²⁴ ARCHIS-onderzoeksmelding: 23.942

²⁵ Groenewoudt, 1994

²⁶ Kars & Smit, 2003

Het plangebied is bebouwd met een restaurant, welke grotendeels op houten palen staat. Alleen onder een deel van de keuken is een ondiepe kelder aanwezig. Onder de kozijnen bevinden zich een betonnen muur, waarvoor tijdens de aanleg tot een diepte van circa 50 cm -mv de bodem is afgegraven. Binnen de oppervlakte van het huidige restaurant zal de bodem dus maar plaatselijk en beperkt verstoord zijn geraakt. Aan de oostzijde van de huidige bebouwing bevindt zich een terrasgedeelte, welke voorzien is van een grindverharding. Verwacht wordt dat het grind direct op het oorspronkelijke maaiveld is neergelegd, waardoor geen verstoring van het oorspronkelijke bodemprofiel heeft plaatsgevonden. De terreindelen direct aan de zuid-, west- en noordzijde van het restaurant zijn in gebruik als midgetgolfbaan en speeltuin. Hierdoor zal de bodem enigszins verstoord zijn geraakt. De diepte van deze verstoring is op basis van de huidige informatie niet in te schatten.

4. CONCLUSIES

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Wat is er bekend over bodemverstorende ingrepen binnen het plangebied uit het verleden? Is er bijvoorbeeld informatie bekend over vroegere ontgrondingen, bodemsaneringen, egalisaties, diepploegen of landinrichting?
Het plangebied is bebouwd met een restaurant, welke grotendeels op houten palen staat. Alleen onder een deel van de keuken is een ondiepe kelder aanwezig. Onder de kozijnen bevinden zich een betonnen muur, waarvoor tijdens de aanleg tot een diepte van circa 50 cm -mv de bodem is afgegraven. Aan de oostzijde van de huidige bebouwing bevindt zich een terrasgedeelte, welke voorzien is van een grindverharding. De terreindelen direct aan de zuid-, west- en noordzijde van het restaurant zijn in gebruik als midgetgolfbaan en speeltuin.
- Ligt het plangebied binnen een landschappelijke eenheid, welke vanuit archeologisch oogpunt een specifieke aandachtslocatie kan betreffen (zoals een relatief hoge dekzandkop of –rug, nabij een veengebied, een beekdal)?
Vanaf het Laat-Paleolithicum zal de hoog en geïsoleerd gelegen rivierduin geschikt zijn geweest als (tijdelijke) nederzittingslocatie, welke behoord werd voor overstromingen, met name ten tijde dat de Rijn nog een noordoostelijk gelegen zijtak had richting het huidige IJsseldal. Vanaf het Neolithicum was het plangebied geschikt voor permanente bewoning en vormde een uitvalsbasis voor de ontginning van vruchtbare landbouwgronden en het houden van vee rondom de rivierduin.
- Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied en wat is naar verwachting de locatie, omvang, aard, kwaliteit, datering en de landschappelijke context van (eventueel aanwezige) archeologische waarden?
In het plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden vanaf het Laat-Paleolithicum. De kans op het voorkomen van archeologische resten wordt hoog geacht.

Het plangebied is bebouwd met een restaurant, welke grotendeel op houten palen staat. Alleen onder een deel van de keuken is een ondiepe kelder aanwezig. Onder de kozijnen bevinden zich een betonnen muur, waarvoor tijdens de aanleg tot een diepte van circa 50 cm -mv de bodem is afgegraven. Binnen de oppervlakte van het huidige restaurant zal de bodem dus maar plaatselijk en beperkt verstoord zijn geraakt. Aan de oostzijde van de huidige bebouwing bevindt zich een terrasgedeelte, welke voorzien is van een grindverharding. Verwacht wordt dat het grind direct op het oorspronkelijke maaiveld is neergelegd, waardoor geen verstoring van het oorspronkelijke bodemprofiel heeft plaatsgevonden.

De terreindelen direct aan de zuid-, west- en noordzijde van het restaurant zijn in gebruik als midgetgolfbaan en speeltuin. Hierdoor zal de bodem enigszins verstoord zijn geraakt. De diepte van deze verstoring is op basis van de huidige informatie niet in te schatten.

- Wat voor vervolgonderzoek is noodzakelijk om de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting aan te vullen en te toetsen?
- Om te bevestigen dat het plangebied op een rivierduin ligt en of er sprake is van een vorstvaaggrond, dient er een locatiebezoek en een inventariserend veldonderzoek te worden uitgevoerd in de vorm van een karterend booronderzoek. Vanwege de beperkte oppervlakte van de onderzoekslocatie kan de verkennende fase van het archeologisch onderzoek direct gecombineerd worden met de karterende fase. Tevens dient het karterend booronderzoek om te bepalen in welke mate en tot welke diepte het bodemprofiel verstoord is (gaafheid van het bodemprofiel), waarna direct bepaald kan worden of het plangebied systematisch onderzocht dient te worden op de aanwezigheid van archeologische vondsten en/of sporen.*

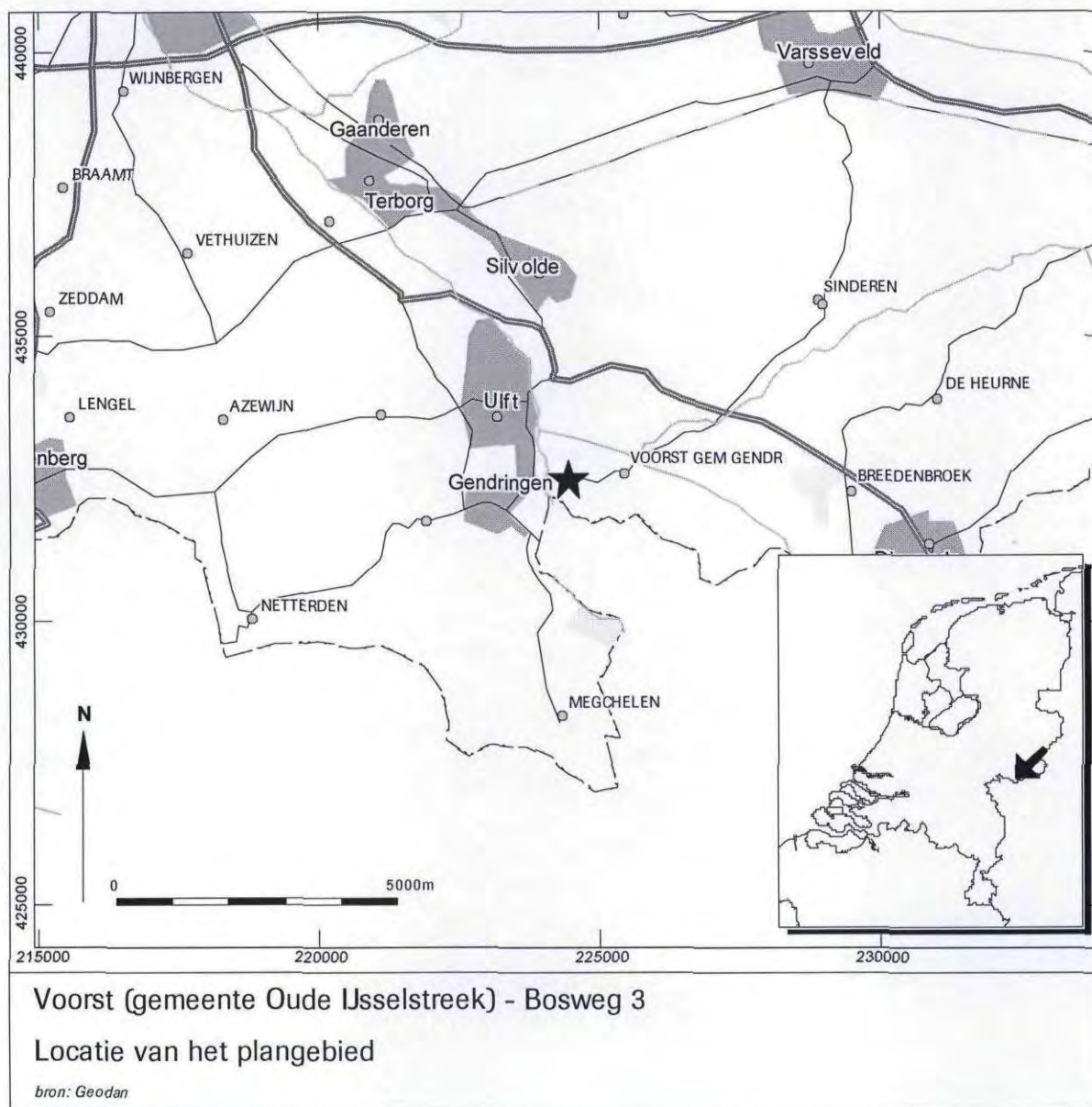
5. ADVIES

Econsultancy bv adviseert om een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van een karterend booronderzoek, teneinde de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied aan te vullen en te toetsen, een betrouwbaar beeld van de gaafheid van de bodem te verkrijgen, waarna direct bepaald kan worden of het plangebied systematisch onderzocht dient te worden op de aanwezigheid van archeologische vondsten en/of sporen. De boringen dienen verspreid over het onbebouwde deel van het plangebied gezet te worden en deels binnen de oppervlakte waar de uitbreiding van de bebouwing gaat plaatsvinden.

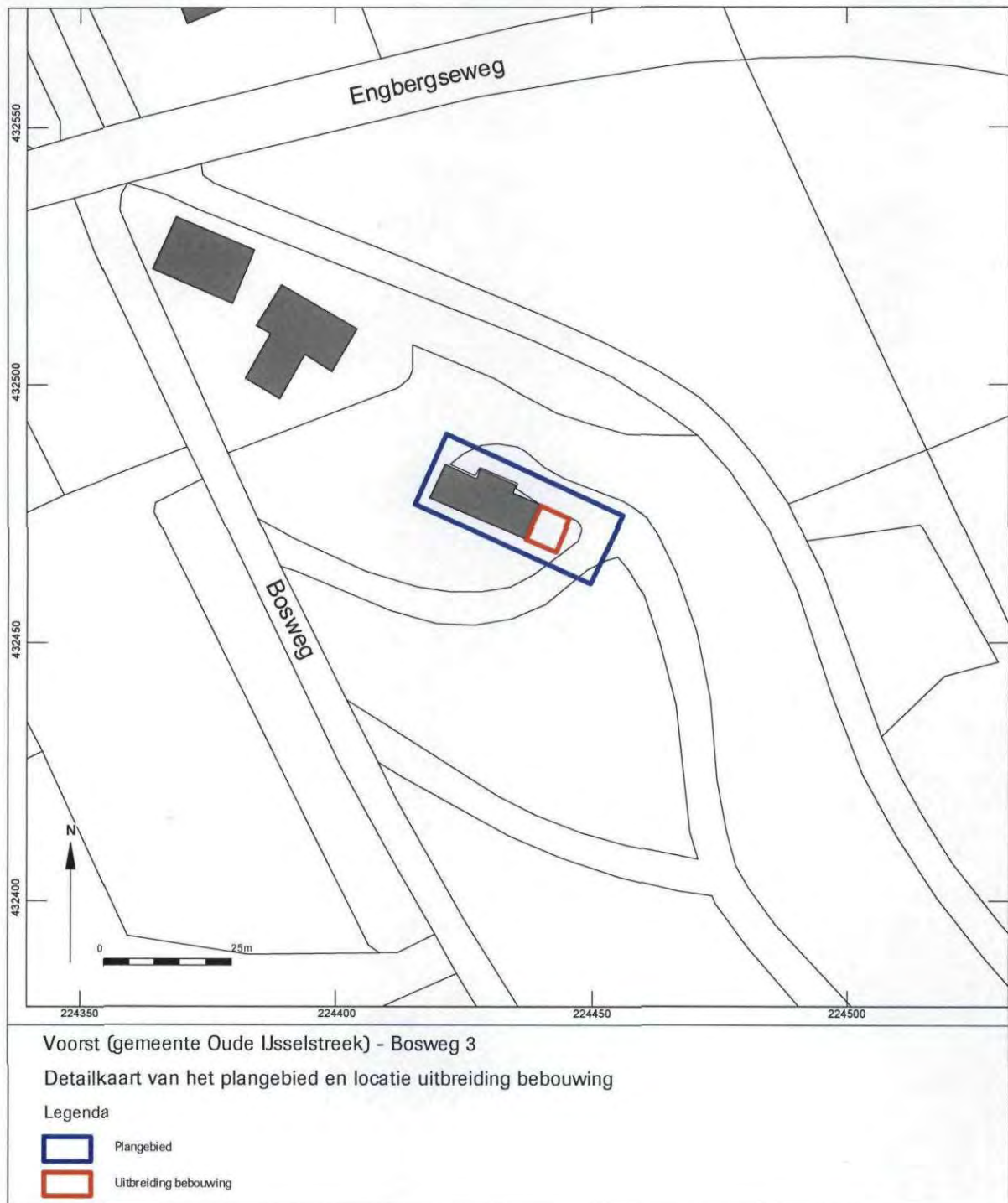
LITERATUUR

- Alterra, 2003: *Digitale Geomorfologische kaart van Nederland*, schaal 1:25.000
- Berendsen, H.J.A. 2008: *Fysische Geografie van Nederland, deel 1: De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.
- Berendsen, H.J.A. 2005: *Fysische Geografie van Nederland, deel 4: Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Van Gorcum, Assen.
- Groenewoudt, B.J. 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort, Nederlandse Archeologische Rapporten, 17. p. 109-146 & p.175-188.
- Kars, H. & Smit, A. (red.) 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed. Degradatiemechanismen in sporen en materialen. Monitoring van de conditie van het bodemarchief*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies, 1).
- Moerman, S. & Kramer, J. de, 2005: *Inventariserend veldonderzoek, verkennende fase Uiftseweg in Gendringen, gemeente Oude IJsselstreek*. Becker & Van de Graaf rapport 14707
- Moerman, S. & Wilbers, A., 2005: *Inventariserend veldonderzoek, verkennende fase Bosweg in Voorst, gemeente Oude IJsselstreek*. Becker & Van de Graaf rapport 14429.
- Mulder, E.F.J. de, Geluk, M.C., Ritsema, I.L., Westerhoff, W.E., Wong, T.E. 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Nales, T., 2005: *Uift, Plangebied Bongersstraat*. BAAC-rapport 05.231
- Stichting voor Bodemkartering, 1980: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 41 West/Aalten*.

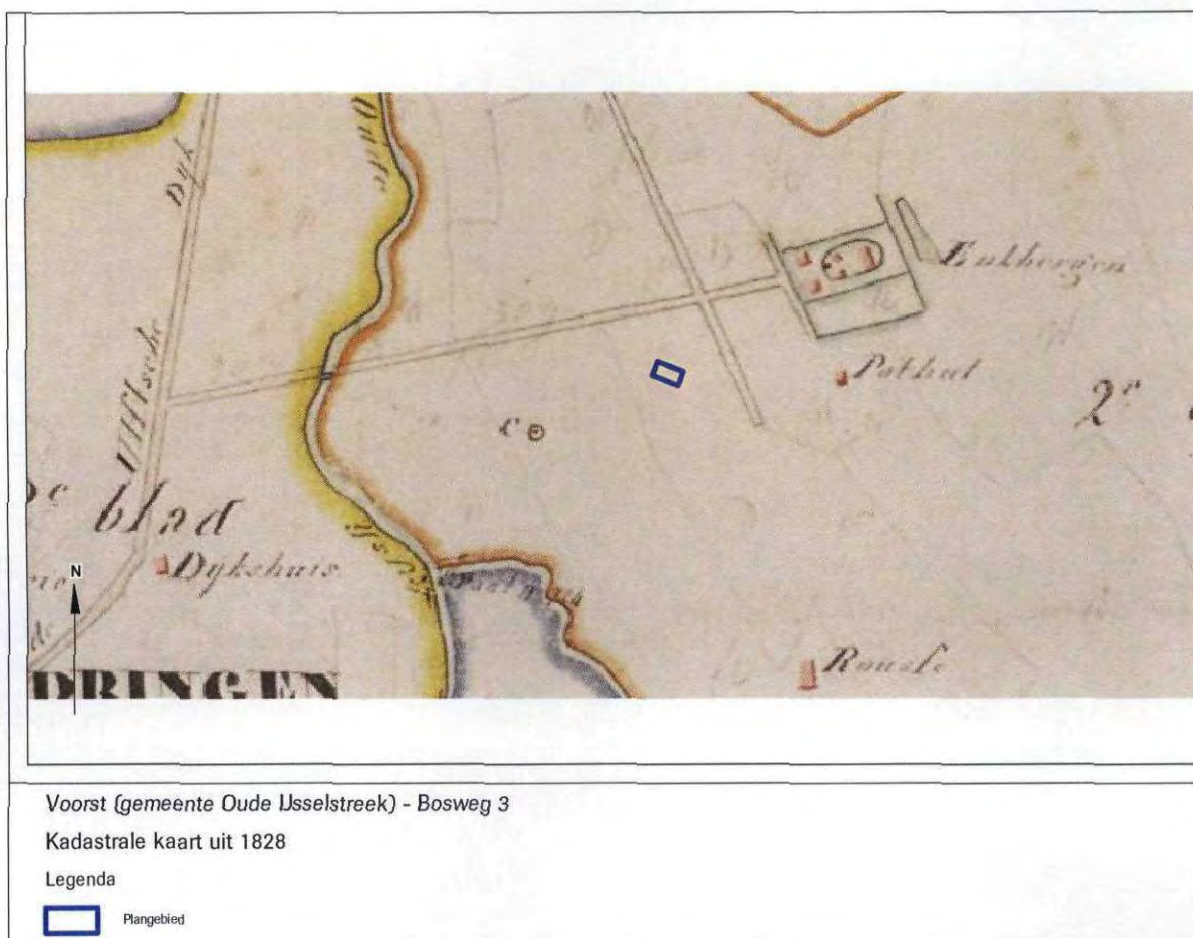
Afb. 1

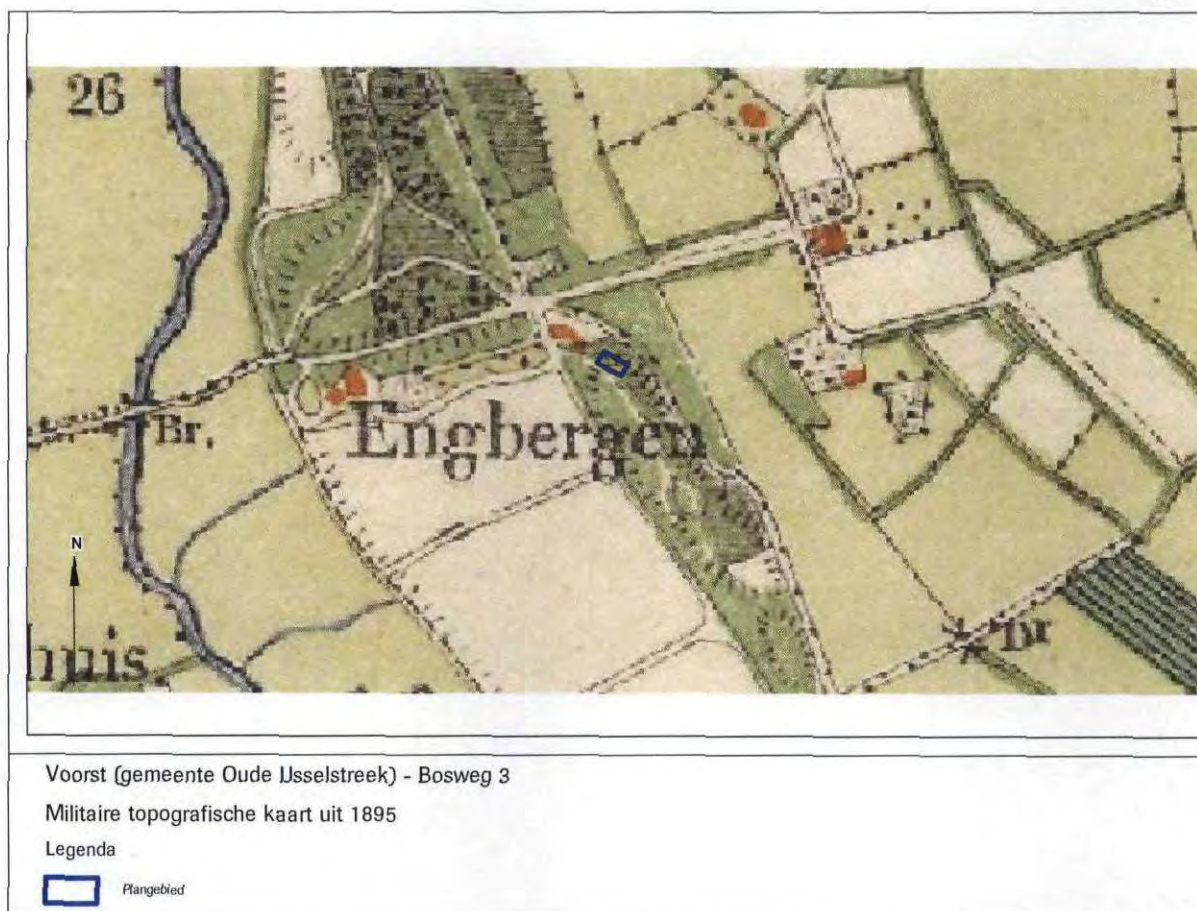
Afb. 2

Afb. 3

Afb. 4

Voorst (gemeente Oude IJsselstreek) - Bosweg 3

Militaire topografische kaart uit 1895

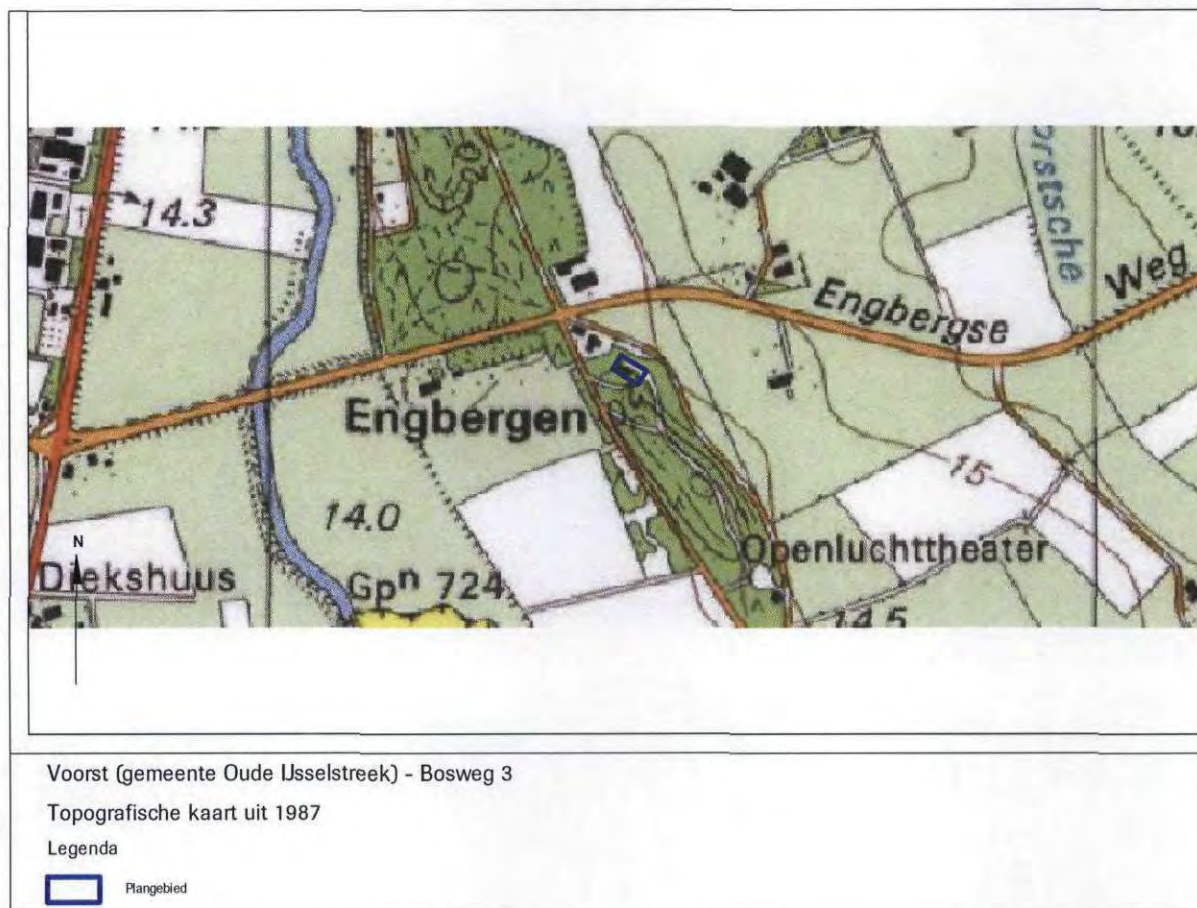
Legenda

Plangebied

Afb. 5

Afb. 6

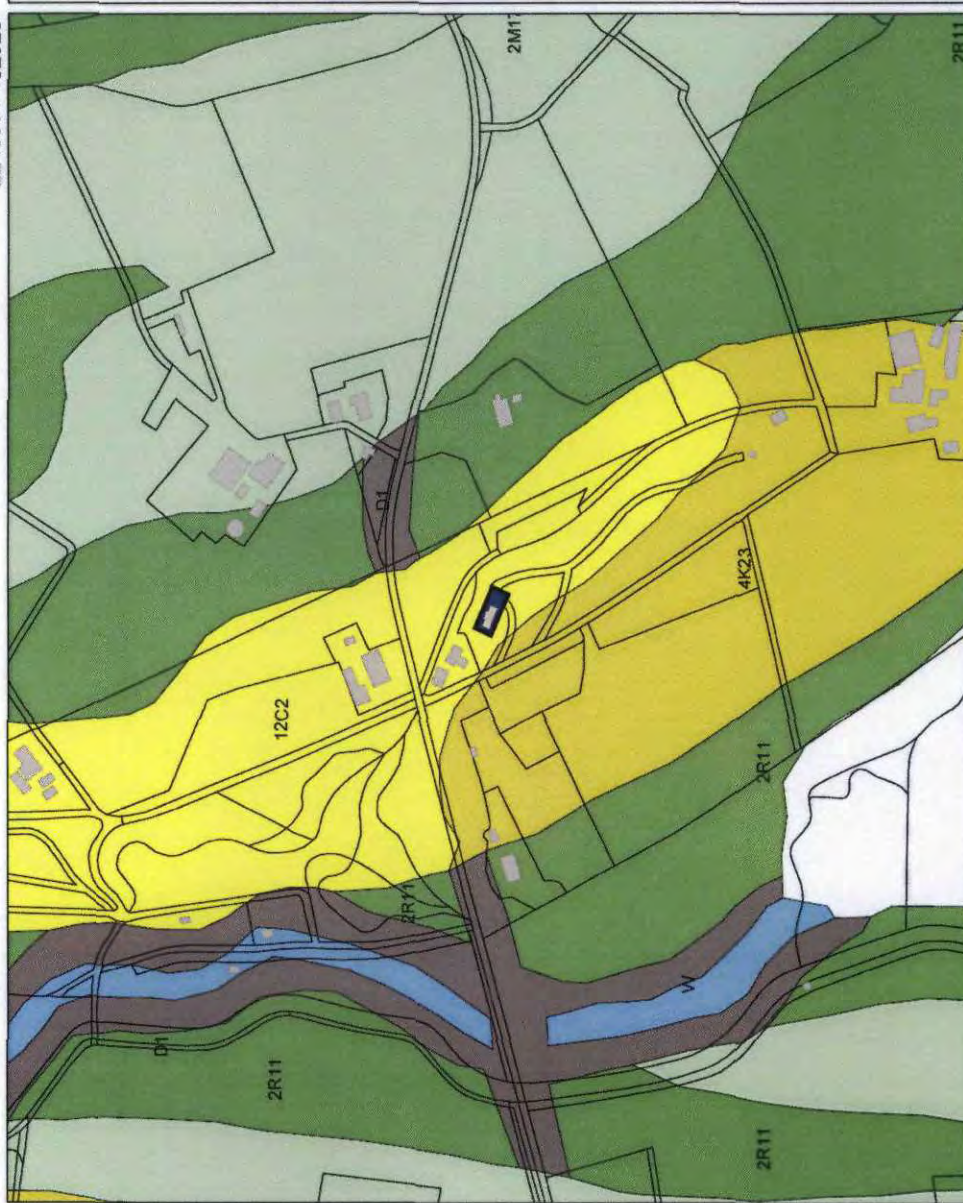

Afb. 7

Situering van het plangebied binnen de Geomorfologische kaart van Nederland

Voorst (gemeente Oude IJsselstreek) - Bosweg 3

224986 / 432926

223886 / 432027

- Legenda**
- HUIZEN
 - Plangebied
 - TOP10 (©TDN)
 - GEOMORFOLOGIE ((c)Allerra)
 - Wanden
 - Hoge heuvels en ruggen
 - Terpen
 - Hoge dalen
 - Plateaus
 - Terrassen
 - Plateau-schijve vormen
 - Waaivormige glooiingen
 - Niet-waaivormige glooiingen
 - Lage ruggen en heuvels
 - Wolven
 - Vlakten
 - Laagten
 - Ondiepe dalen
 - Matig diepe dalen
 - Diepe dalen
 - Water
 - Bebouwing
 - Overig (Dijken etc)

0 100 m

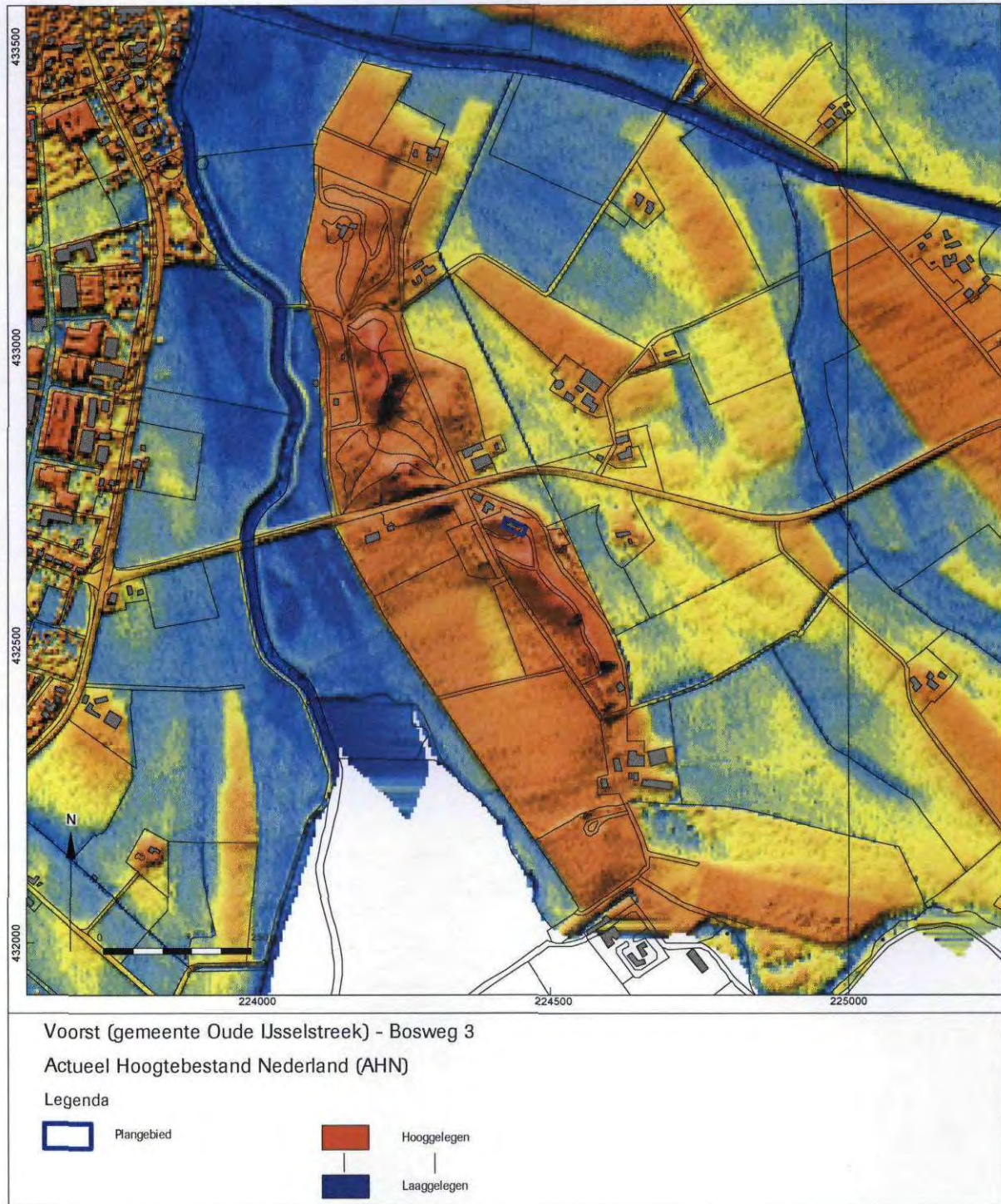

Archis2

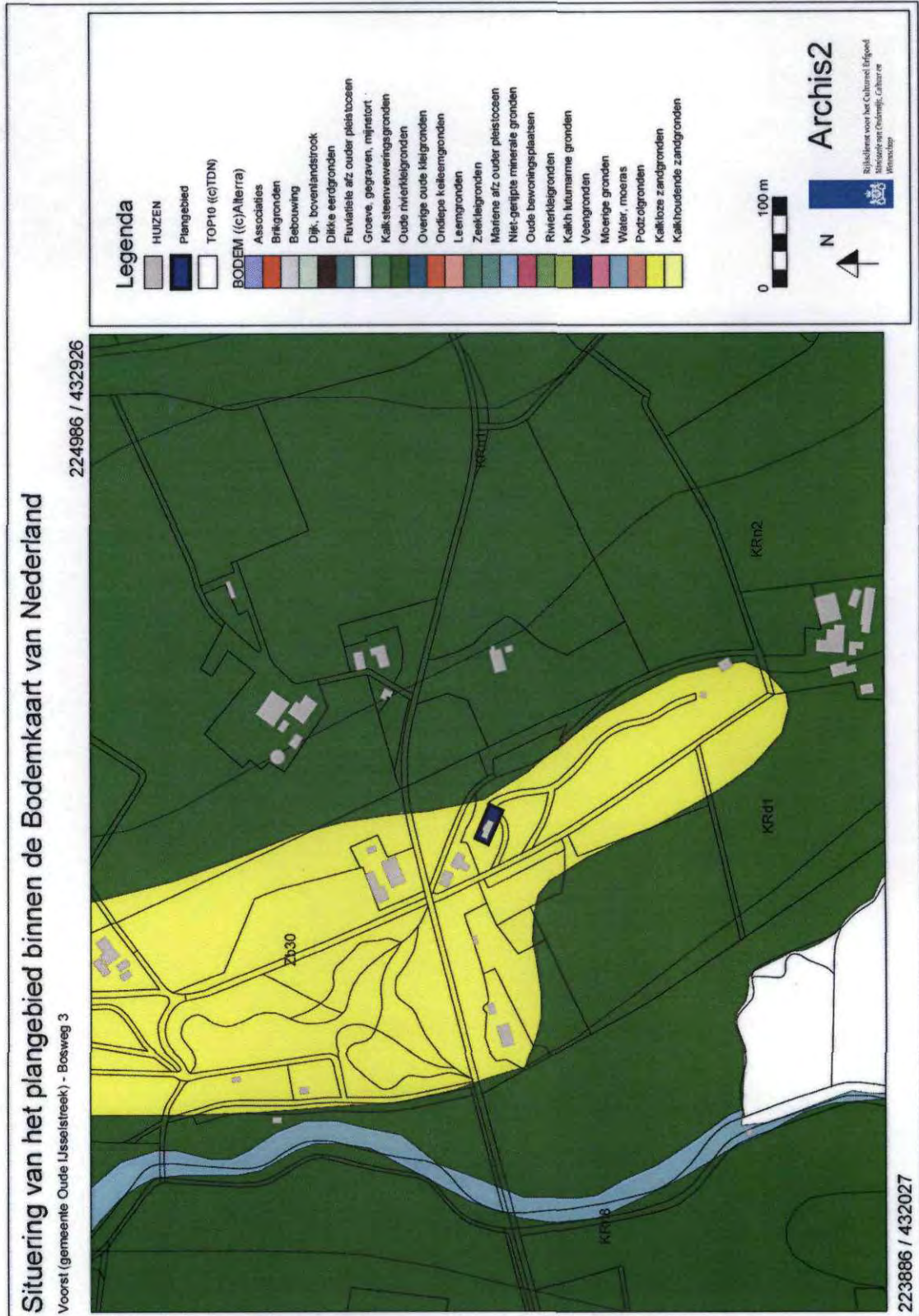

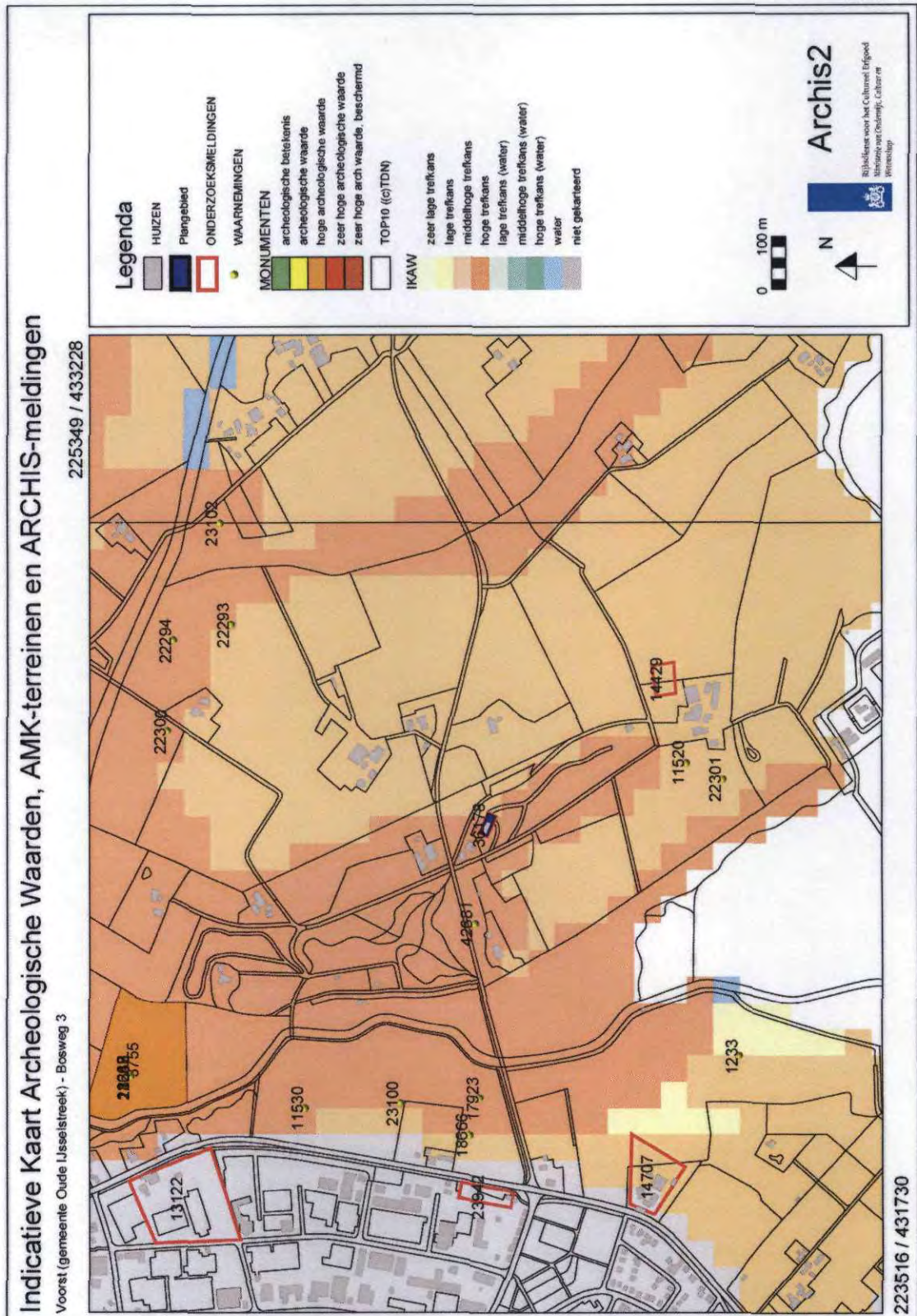
Stichting voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Afb. 8

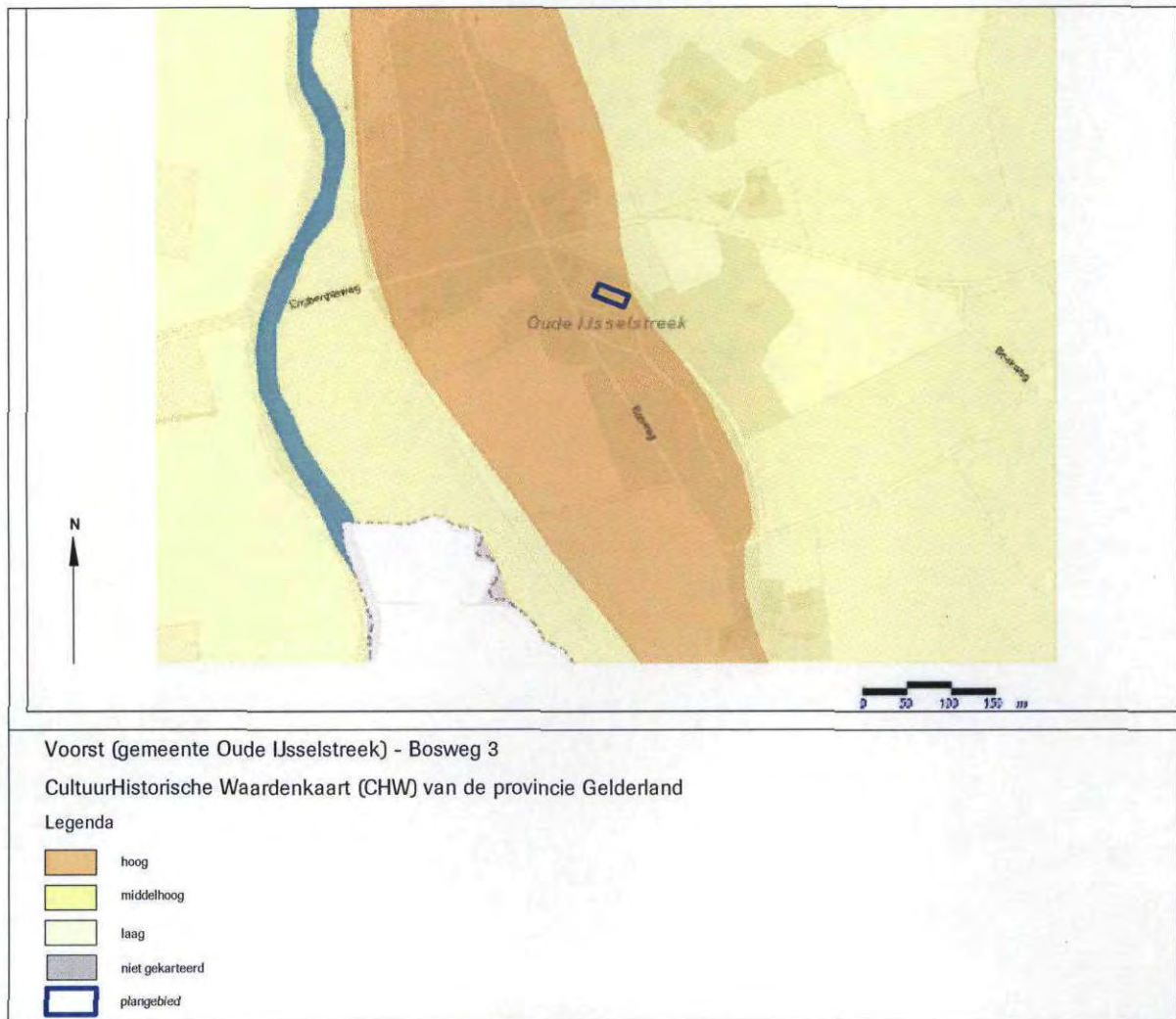

Afb. 9

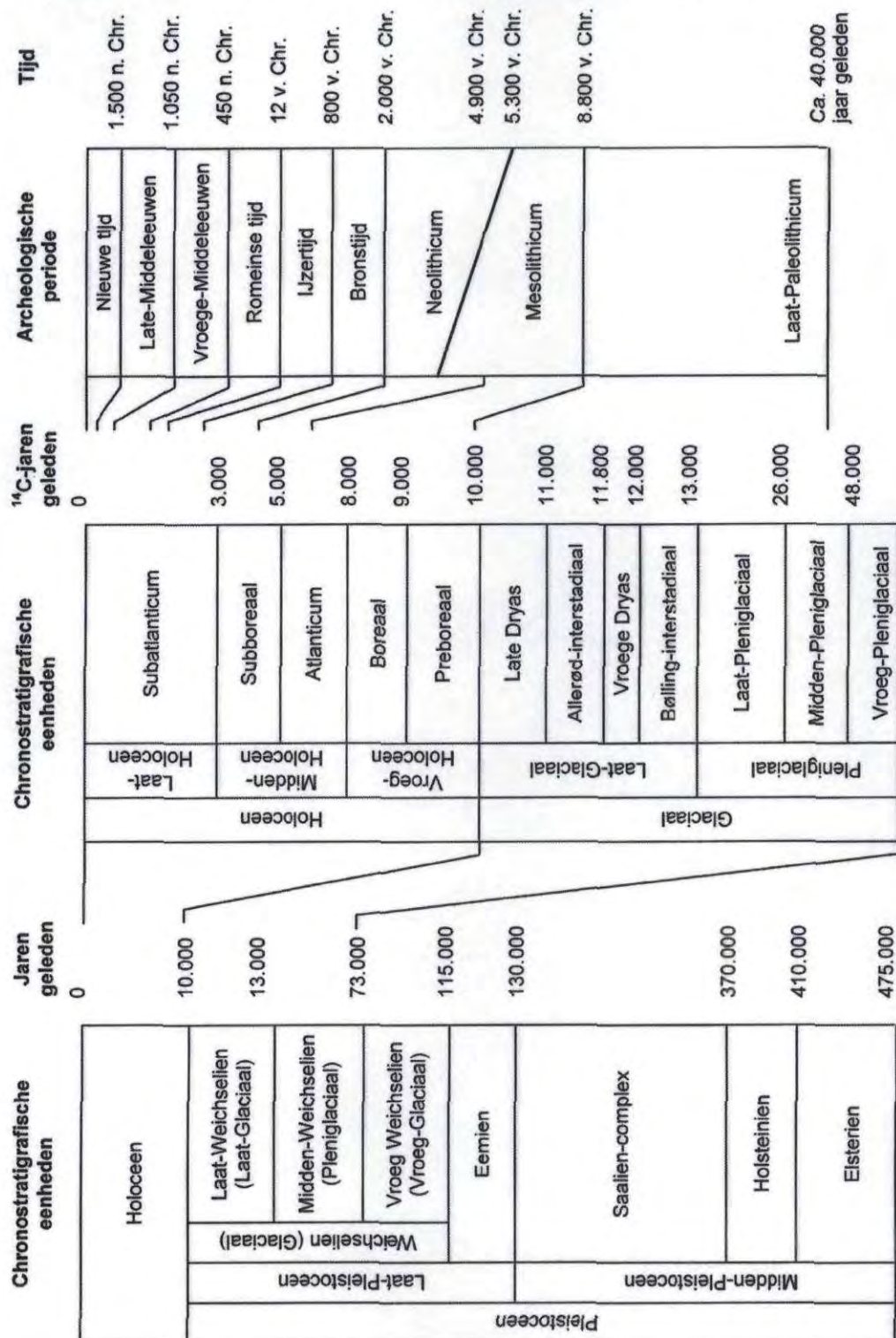

Afb. 11

Bijlage 1 Archeologische en geologische perioden²⁷

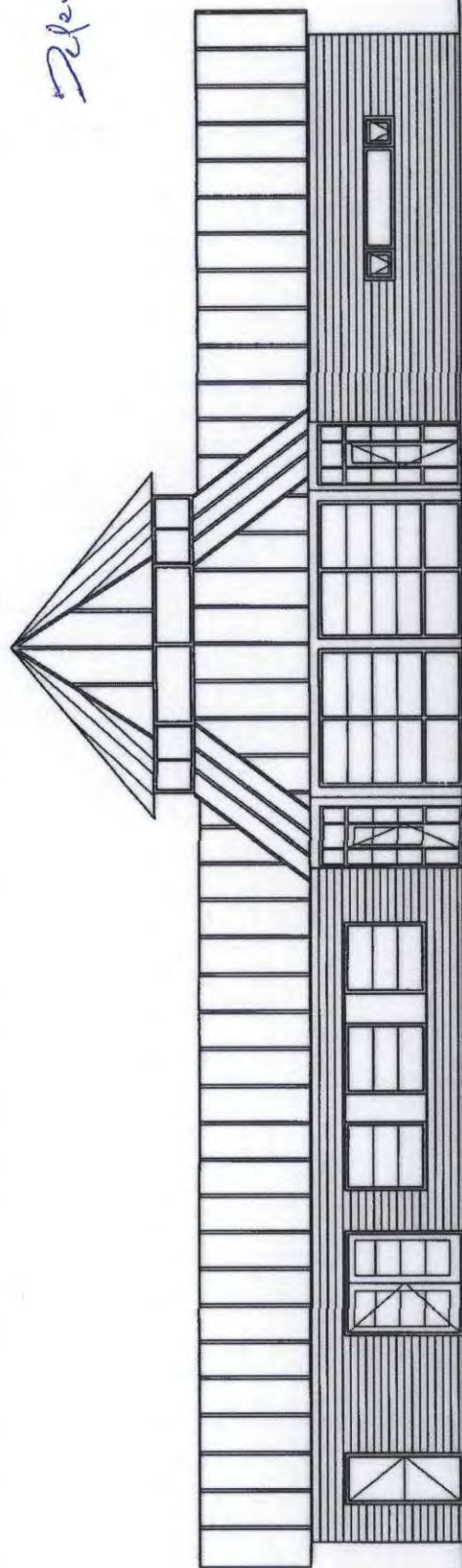

²⁷ Overgenomen met toestemming van ARC bv

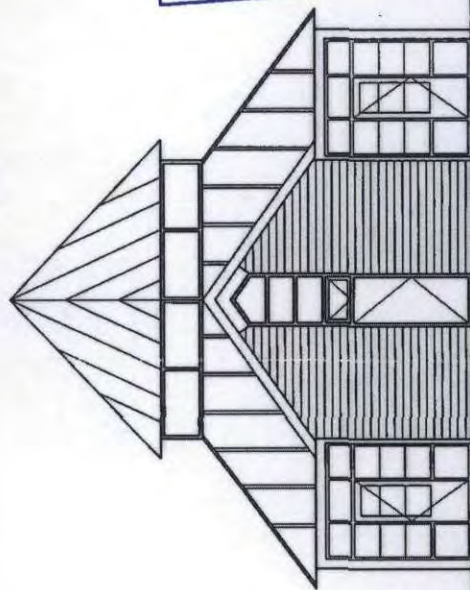
Bijlage 2 Ontwerp nieuwbouw

Bouw restaurant Engbergen, Bosweg 3, 7083 AB te Voorst (gem Oude IJsselstreek)

Deventer

Linker zijgevel

Achtergevel

commissie ruimtelijke kwaliteit	
gemeente	voorstreek / advies
aanvraag	weg / niet
akkoord	21.4.9
datum	6.9
rayonarchitect	

SLUIS
GEBOUWCHAP

Gevels
nieuw

schaal 1:100

Bijlage 3 Archeologische monumenten

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	3755	Oppervlakte:	34.925 m2
CMA-nr:	41C - 002		
Status:	Terrein van hoge archeologische waarde		
Toponiem:	HUIZE CATSHEUVEL		
Plaats:	Uft		
Gemeente:	Oude IJsselstreek		
Provincie:	Gelderland		
Coördinaten:	224002 / 433140		
Terreinbeheerder:	Niet van toepassing		

Complexen

Complextype

Nederzetting, onbepaald

Begindatering

Mesolithicum

Einddatering

Neolithicum laat

Beschrijving

CAA: 41CN-43 Meldingskaart 1987: / Bij de veldkartering in 1970 zijn meerdere fragmenten vuursteen gevonden. Veldkartering; 1990; A. Beverdam Boringen: 1990; ROB, P. van Beest